

Det Kongelige Utdannings- og Forskningsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Sendes elektronisk til:
postmottak@ufd.dep.no
merket "journalnr 200500144"

Pb 5490 Majorstua
0305 Oslo
Tlf: 23 08 80 70
Faks: 23 08 80 71
Org. nr. 983489060

Oslo, 25. februar 2005

Høringsuttalelse – Strategier for digitale læringsressurser for grunnsopplæringen, universitets- og høyskolesektoren og voksnes læring

Vi viser til brev av 6. januar 2005, der Abelia inviteres til å komme med høringsuttalelse om de tre forslagene til strategier for digitale læringsressurser for grunnsopplæringen, for universitets- og høyskolesektoren og for voksnes læring.

Abelia vil fra starten understreke vår oppfatning av situasjonen. Abelia mener hovedproblemet i dag er å komme i gang med bruken av digitale læringsressurser, og ikke så mye å utvikle mange nye forslag. Det fins mange aktører med gode ideer og erfaring, og det fins mange produkter som er klare til å tas i bruk. Problemet er at en del av reguleringen og infrastrukturen ikke er på plass. Abelia vil derfor be om at tiltak for å få på plass "myk infrastruktur" og reguleringer prioriteres høyt. Dette vil gi plass til de digitale ressursene som allerede fins.

Tiltak innen de områdene vi tenker på er allerede foreslått i strategiene. De aller viktigste tiltakene myndighetene må sørge for å få på plass er innføring av elektronisk identitet og innføring av elektroniske mapper i grunnsopplæringen. Dersom disse to feltene er klart spesifisert og forstått har aktørene et klart system for å kunne tilby digitale læringsressurser.

Abelia har deltatt i deler av arbeidet med å utvikle disse strategiene, og syns i hovedtrekk at forslagene er gode. Vi vil nedenfor kort kommentere de tre forslagene til strategier. Vi legger også ved et eget notat der vi fremmer vårt syn på IKT i grunnsopplæringen ("Abelias tiltak for IKT i skolen").

1. Strategi for digitale læringsressurser for grunnsopplæringen.

Utdanningsdirektoratets forslag til "Strategi for digitale læringsressurser i grunnsopplæringen 2005-2008" er grundig, og har tydeligvis lagt mye vekt på å finne en god analytisk ramme for forslagene sine. Dette har de i stor grad lyktes med. Denne strategien har likevel en stor

Abelia er NHOs landsforening for IKT- og kunnskapsbedrifter

- over 420 bedrifter
- 25000 årsverk
- driver innen IT, telekom, forskning, undervisning eller konsulenttjenester.

svakhhet: Den har ikke integrert erfaringer fra brukerne. Dette gir seg spesielt utslag i de delene av strategien som omhandler forholdet mellom ”den tradisjonelle læreboka” og de digitale læringsressursene, og omkring deling og innholdsproduksjon.

Den tradisjonelle læreboka kommer til å bestå lenge enda, tror vi. Under punkt 2.1.3. på side 8 sies det at ”dersom digitale læringsressurser skal få en utvidet plass [...] må sannsynligvis læreboka vike tilsvarende [...]”. Ved å legge et slikt syn til grunn risikerer man å gå glipp av mye av den viktige utviklingen. I den nåværende fasen i utviklingen av digitale ressurser i grunnopplæringen, er Abelia overbevist om at det er *de andre* bøkene som først og fremst vil måtte vike (arbeidsbøker, oppgavehefter, kladdebøker etc.). En slik utvikling ønsker Abelia velkommen. Dersom de sistnevnte vil kunne (delvis) erstattes av digitale læringsressurser vil det åpne for en fleksibilitet i læringen som er svært positiv. Abelia mener utgangspunktet må være at man bruker de læringsressursene som er mest egnet. Digitale læringsressurser er en av flere mulige læringsressurser. Abelia tror bruk av digitale læringsressurser i første omgang vil kunne tilføre verdifulle nye muligheter i undervisningen, blant annet ved å utvide mulighetene knyttet opp til bruk av den tradisjonelle læreboka/”tekstboka”. På lengre sikt er det ingen grunn til at ikke digitale ressurser også vil kunne fylle (deler av) behovene den tradisjonelle læreboka fyller i dag.

Problemstillingene rundt *lokal innholdsproduksjon og deling* er heller ikke grundig behandlet i utkastet til strategi. Blant annet vil det her oppstå en rekke problemer knyttet opp mot opphavsrettigheter. Det fins erfaringer fra Norge og fra Danmark som burde vært trukket mer inn i arbeidet med denne strategien (blant annet avtaler med Copydan).

Abelia tror at forskjellige systemer for produksjon og distribusjon av digitale læringsressurser vil leve side om side i lang tid framover. En gruppe aktører vil være lærere/skoler som produserer og deler sine ressurser (enten gratis, eller ved forskjellige former for ”banksystemer” der innskudd gir rett til uttak). En annen aktørgruppe vil være de tradisjonelle forlagene som klart har den beste kompetansen på redaksjonell behandling av den tradisjonelle læreboka. Denne gruppen vil nok merke konkurranse på deler av sitt tradisjonelle marked, men vil helt sikkert fortsette og dominerer markedet for ”hovedboka” i de fleste fag. Den siste gruppen av aktører er de kommersielle aktørene. Denne gruppen sitter på erfaringer og ressurser som i alt for liten grad har vært tatt i bruk i skolen. Dette skyldes ikke minst mangelen på avklarte systemer for distribusjon, autentisering og dermed for (mikro)betaling. De kommersielle aktørene vil i stor grad kunne tilby nisjeprodukter. De vil dessuten være enda viktigere for bruken av digitale ressurser i voksnes læring. *Abelia mener den diskriminering de kommersielle aktørene har vært utsatt for innen denne sektoren må opphøre, og at forholdene må legges til rette for at også denne gruppen kan bidra med sin kompetanse og sine produkter.*

Abelia merker seg også at forslaget til strategi for digitale læringsressurser i grunnopplæringen i liten grad behandler problemstillinger rundt den fysiske ressursituasjonen i skolen. Abelia skjønner at dette ligger utenfor gruppens mandat, men vil påpeke at det også må settes inn tiltak for å velfungerende, helst bærbare, datamaskiner inn i klasserommene og integrert i undervisningen. Tankegangen som eksisterer mange steder med (foreldete) stasjonære datamaskiner på egne rom kan best sammenliknes med at man skulle låse inn blyanten i egne skap.

Abelia slutter seg for øvrig til tiltakene som er foreslått, men stiller et lite spørsmålstegn ved hvor fornuftig tiltak 17 om et merkesystem er. Det kan fort bli vanskelig å gjennomføre.

Vi viser ellers til det vedlagte dokumentet om Abelias tiltak for IKT i skolen.

2. Strategi for digitale læringsressurser for universitets- og høyskolesektoren

Norgesuniversitetets forslag til "Strategi for digitale læringsressurser i høgre utdanning 2005-2008" behandler en sektor som har kommet lenger i å ta i bruk digitale læringsressurser, og som ikke minst har et langt bedre utbygd system for elektronisk identitet hos studentene. Forslagene bærer derfor preg av å være videreutviklinger og forbedringer innenfor et grunnleggende rimelig velfungerende system. Slik Abelia forstår det, virker det som en hovedutfordring for sektoren vil være å åpne opp for kommersielle aktører, og i større grad dele løsninger og ressurser med hverandre innenfor sektoren.

Abelia vil spesielt slutte oss til forslag 4.6 merverdiavgift, der det tas til orde for å frita digitale kunnskapskilder for merverdiavgift. Abelia oppfatter dette som en utviklingsfiendtlig og urimelig forskjellsbehandling.

3. Strategi for digitale læringsressurser for voksne

Vox har stått for "Strategi for digitale læringsressurser og voksnes læring 2005-2008".

Under del 3 ("Markedet for digitale læringsressurser"), 3.1 ("Tilbud") skriver Vox at "Til tross for stor innsats har digitale læringsressurser likevel ikke blitt tatt i bruk som forventet. Læringspotensialet disse ressursene representerer, blir ikke utnyttet fullt ut." Abelia tror dette er kjernen i problemet. Det er ikke opplagte svar på hvorfor situasjonen er slik. Noe skyldes at det har vært lagt hindringer i veien for kommersielle aktører (eks. favorisering av offentlige mht utviklingsmidler, forskjellsbehandling mellom digitale ressurser og tradisjonelle læringsressurser mht merverdiavgift). En annen grunn kan være at sektoren har en organisering som ikke er i tråd med utviklingstrekkene (eks et kunstig skille mellom fjernundervisning og voksenopplæring, at UoH-sektoren har spist seg inn på det kommersielle markedet med kryssubsidiering). En tredje grunn kan være at etterspørselen har sviktet fordi aktørene i arbeidslivet ikke har forstått/ønsket tilbudene. Andre mulige årsaker kan være psykologiske sperrer hos brukerne, utilstrekkelig markedsføring eller for svake teknologiske løsninger.

På en slik bakgrunn, mener Abelia det sentrale spørsmålet er: Vil de framlagte tiltakene føre til at digitale læremidler i større grad blir brukt i voksnes læring? Den framlagte strategien for digitale læringsressurser for voksne virker å ha en rimelig god beskrivelse av situasjonen og problemene i sektoren. Tiltakene ser ut til å forsøke å bidra til å skape møteplasser mellom tilbydere og de som kan benytte seg av tilbudene. Likevel mener Abelia at tiltakene er veldig generelle. Abelia tror det må vurderes flere tiltak som kan virke som fødselshjelp i dette markedet. Samtidig vil Abelia sterkt advare mot tiltak som ødelegger markedsmekanismene. For eksempel må ikke tiltakene ha form av gratis tjenester som tar bort betalingsevne og vilje hos kundene. Tiltakene må heller ikke utformes slik at aktørene blir avhengige av midler fra staten.

I de konkrete tiltakene vil Abelia påpeke at "voksne" er en veldig bred gruppe. I gjennomføringen av tiltak må det tenkes i retning av å differensiere mellom forskjellige grupper av voksne.

Abelia vil spesielt fremheve tiltak 11 om avgiftsspørsmålene, og vil mene at det knapt er nødvendig å ”vurdere” å likestille trykte medier og digital læringsressurser – det bør være selvsagt. Forøvrig slutter Abelia seg til de fremlagte forslagene til tiltak.

Konklusjon

Som nevnt innledningsvis mener Abelia det viktigste når det gjelder digitale læringsressurser er å få på plass rammeverket (reguleringer, standarder og annen myk infrastruktur). Da tror Abelia at vi vil kunne se mange flere aktører som kan bidra til å skape gode systemer for bruk av digitale læringsressurser.

Abelia stiller gjerne opp til nærmere drøftinger og presiseringer. Ta gjerne kontakt med oss (kyrre.lekve@abelia.no eller gro-anett.olsen@abelia.no) for ytterligere kommentarer.

Lykke til med det videre arbeidet.

Vennlig hilsen
Abelia

Paul Chaffey/s./
Administrerende direktør

Gro-Anett Olsen/s./
Prosjektleder

Kyrre Lekve/s./
Rådgiver, forskningspolitikk